

Liturgie voor de viering van zondag 16 juni 2019 (Zondag Trinitatis (= Drie eenheid))

Plaats: Ontmoetingskerk

Aanvangstijd: 10.00 uur

Voorganger: ds. Peter van der Schans

Organist: Gert van der Schoor

Kindernevendienst: Groep 1 tot en met 5

Tienernevendienst+Plus: Groep 6 tot en met 8

Thema: Nikodemus, volgeling of niet?

Protestantse gemeente te IJsselstein

**Protestantse
Kerk**

De Paaskaars brandt

Orgelspel vooraf

De dienstdoende ambtsdragers komen binnen

Welkom door de voorganger

AAN HET BEGIN

Toewijding door stil gebed en kort orgelspel

We gaan staan

Groet

Bemoediging

We zingen: Intochtslied (staande): Psalm 139:2, 3 en 10

Gebed aan het begin (staande):

*O God,
met alle mensen hier beneden
die uitzien naar uw kracht uit de hoge
bidden wij U,
kom met uw Geest in ons midden.
Kom als de wind en zuiver ons.
Kom als het vuur en doorgloei ons.
Kom als de dauw en verfris ons.*

*Verlos, verander en vernieuw ons ten goede,
U ter eer.
Amen.*

We gaan weer zitten

We zingen: Lied 834:1 en 2

Smeekgebed, dat we besluiten met het zingen van: *'Heer, ontferm U!'*

(Gebed uit de Filippijnen)

Midden in hongersnood en oorlog
Verlangen wij naar de belofte van overvloed en liefde
Midden in onderdrukking en tirannie
Verlangen wij naar de belofte van dienstbaarheid en vrijheid
Midden in twijfel en wanhoop
Verlangen wij naar de belofte van geloof en hoop
Midden in vrees en bedrog
Verlangen wij naar de belofte van vreugde en oprechtheid
Midden in haat en dood
Verlangen wij naar de belofte van liefde en leven
Midden in zonde en verval
Verlangen wij naar de belofte van verlossing en vernieuwing
Midden in de dood aan alle kanten
Verlangen wij naar de belofte van de levende Christus
Daarom bidden en zingen we samen:

...

(W.R. van der Zee, *Vlam van de Geest*, p. 43)

We zingen het loflied: Lied 705:1 en 4

DIENST VAN HET WOORD

Gebied om de opening van het Woord:

*Geest van God,
vuur ons aan tot liefde,
waai door onze harten,
wek ons tot nieuw leven.
Laat uw woord tot in ons klinken,
hier in de kerkzaal, bij de nevendienst, bij mensen thuis.
Amen.*

Gesprek met de kinderen

Moment met de kinderen in de dienst: Een mooi gebaar

De leerlingen plukken op sabbat koren en malen dat fijn met hun handen. In dit gebaar zien de wetsleraren een overtreding van de wet. Jezus vraagt op sabbat een man zijn zieke hand uit te steken. Als de man dat doet, is zijn hand genezen.

Wat heb je nodig?

- Een filmpje met de dagen van de week in gebarentaal (om van tevoren te bekijken en te oefenen). Op internet zijn verschillende filmpjes hiervan te vinden.

Aan de slag:

- Vertel de kinderen dat je een dag van de week in gebarentaal laat zien.
- Kies een dag en maak het gebaar.
- Kunnen de kinderen raden om welke dag het gaat?
- Kies nog een dag en laat het gebaar zien.
- Kies nu de zondag en maak het gebaar. Wat zien de kinderen in dit gebaar?
- Jezus zegt dat een mooi gebaar (een helpende hand, het goede doen) altijd mag. Welke dag het ook is. In de kinderdienst horen de kinderen hoe Jezus op sabbat iets goeds doet.

maandag

woensdag:

zondag:

<https://www.gebarent centrum.nl/gebaren/miniwoordenboek-ngt-asl-dgs-dts/>

We zingen met de kinderen: *'k Stel mijn vertrouwen op de Heer, mijn God'*

Het licht wordt door de kinderen meegenomen

Eerste Schriftlezing: Johannes 2:23-3:16

23 Toen Jezus op Pesach in Jeruzalem was, kwamen veel mensen tot geloof in zijn naam, omdat ze de wondertekenen zagen die hij deed. 24 Maar Jezus had geen vertrouwen in hen, omdat hij hen allemaal kende, 25 en niemand hoefde hem iets over de mens te vertellen, want hij wist zelf wat er in een mens omgaat.

31 Zo was er een farizeeër, een van de Joodse leiders, met de naam Nikodemus. 2 Hij kwam in de nacht naar Jezus toe. 'Rabbi,' zei hij, 'wij weten dat u een leraar bent die van God gekomen is, want alleen met Gods hulp kan iemand de wondertekenen doen die u verricht.' 3 Jezus zei: 'Waarachtig, ik verzeker u: alleen wie opnieuw wordt geboren, kan het koninkrijk van God zien.' 4 'Hoe kan iemand geboren worden als hij al oud is?' vroeg Nikodemus. 'Hij kan toch niet voor de tweede keer de moederschoot ingaan en weer geboren worden?' 5 Jezus antwoordde: 'Waarachtig, ik verzeker u: niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij hij geboren wordt uit water en geest. 6 Wat geboren is uit een mens is menselijk, en wat

geboren is uit de Geest is geestelijk. 7Wees niet verbaasd dat ik zei dat jullie allemaal opnieuw geboren moeten worden. 8De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn geluid, maar je weet niet waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat. Zo is het ook met iedereen die uit de Geest geboren is.' 9'Maar hoe kan dat?' vroeg Nikodemus. 10'Begrijpt u dit niet,' zei Jezus, 'terwijl u een leraar van Israël bent? 11Waarachtig, ik verzeker u: wij spreken over wat we weten en we getuigen van wat we gezien hebben, maar jullie accepteren ons getuigenis niet. 12Wanneer jullie me niet geloven als ik over aardse dingen spreek, hoe zouden jullie me dan geloven als ik over hemelse dingen spreek? 13Er is toch nooit iemand opgestegen naar de hemel behalve degene die uit de hemel is neergedaald: de Mensenzoon?

14De Mensenzoon moet hoog verheven worden, zoals Mozes in de woestijn de slang omhooggeheven heeft, 15opdat iedereen die gelooft, in hem eeuwig leven heeft. 16Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.

We zingen: Lied 686:1

Tweede Schriftlezing: Johannes 7:37-53

Er wordt gedebatteerd over wie Jezus is. Er is een vijandige sfeer. Er wordt zelfs gesproken over arrestatie van Jezus. Er is ook een ontmoeting op het grote Loofhuttenfeest. En dan gaat het zó:

37Op de laatste dag, het hoogtepunt van het feest, stond Jezus in de tempel, en hij riep: 'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken! 38"Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft," zo zegt de Schrift.' 39Hiermee doelde hij op de Geest die zij die in hem geloofden zouden ontvangen; de Geest was er namelijk nog niet, want Jezus was nog niet tot Gods majesteit verheven.

40Toen de mensen in de menigte dit hoorden zeiden ze: 'Dit moet wel de profeet zijn.' 41Anderen beweerden: 'Het is de messias,' maar er werd ook gezegd: 'De messias komt toch niet uit Galilea? 42De Schrift zegt toch dat de messias uit het nageslacht van David komt en uit Betlehem, waar David woonde?' 43Zo ontstond er verdeeldheid in de menigte, 44en sommigen wilden hem grijpen, maar niemand deed hem iets.

45De dienaren van de hogepriesters en de farizeeën gingen terug. Toen hun werd gevraagd: 'Waarom hebben jullie hem niet meegebracht?' 46antwoordden ze: 'Nog nooit heeft een mens zo gesproken!' 47Maar de farizeeën zeiden: 'Hebben jullie je ook al laten misleiden? 48Er is toch geen enkele leider of farizeeër tot geloof in hem gekomen? 49Alleen de massa die de wet niet kent – vervloekt zijn ze!' 50Maar Nikodemus, die destijds bij Jezus was geweest, iemand uit hun eigen kring, zei: 51'Onze wet veroordeelt iemand toch pas als hij gehoord is en als bekend is wat hij heeft gedaan?' 52Ze zeiden tegen hem: 'Kom jij soms ook uit Galilea? Zoek het maar na, dan zul je zien dat er uit Galilea geen profeet kan komen.' 53Daarop ging iedereen terug naar huis.

We zingen: Lied 686:2

Derde Schriftlezing: Johannes 19:38-42

38Na deze gebeurtenissen vroeg Josef uit Arimatea – die uit vrees voor de Joden in het geheim een leerling van Jezus was – aan Pilatus of hij het lichaam van Jezus mocht meenemen. Pilatus gaf toestemming en Josef nam het lichaam mee. 39Nikodemus, die destijds 's nachts naar Jezus toe gegaan was, kwam ook; hij had een mengsel van mirre en aloë bij zich, wel honderd litra. 40Ze wikkelden Jezus' lichaam met de balsem in linnen, zoals gebruikelijk is bij een Joodse begrafenis. 41Dicht bij de plaats waar Jezus gekruisigd was lag een olijfgaard, en daar was een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was. 42Omdat het voor de Joden voorbereidingsdag was en dat graf dichtbij was, legden ze Jezus daarin.

We zingen: Lied 686:3

Verkondiging:

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Ben je een volgeling van Jezus? Ja of nee? Geloof je op de goede manier? Geloof je genoeg? Hoe zit het eigenlijk?

Soms heb je van die figuren waar je je aan spiegelt. Die je raken en je doen afvragen hoe of het bij jou zelf zit. Denk aan een paar weken geleden, zaterdag op De Plaats. Een jongen die bij de NTC (Pauluskerk) is betrokken klimt op de waterpomp die er staat. Het terras is vol. Het winkelende zaterdagpubliek schuifelt langs. De jongen neemt het woord en roept de mensen op om terug te keren tot de Vader. Om je te laten opnemen in de liefde van God. Is dat een meetpunt van gelovigheid? Ben je zó op de goede manier volgeling van Jezus? Of zijn het die mensen die even verderop elke week weer een paar keer staan. De Jehova getuigen bij de brug naar de binnenstad aan de Overtoom. Bijna in de loop staan een paar zuilen met hun lectuur. En even opzij zitten ze met z'n tweeën. Beschikbaar voor gesprek. Of moet je juist meer letten op de gewone gelovige die geregeld naar de kerk komt, zijn plekje inneemt, weer naar huis gaat en ook thuis het beste er van maakt? Die af en toe ook een klusje doet voor de gemeente en trouw een bijdrage geeft. Zulke mensen raken je. Ze doen het allemaal toch maar! En soms denk je: Eigenlijk moet het zo. En doe ik te weinig. Ben dan niet zo'n gelovige. En zo geven ze een soort van schuldgevoel. Zeker die eerste twee genoemde categorieën.

Ook in de Bijbel heb je van die figuren. Je leest over ze. Je denkt je hun doen en laten in. En je vraagt: zijn zij nu goede voorbeelden of juist niet?

Vandaag ontmoeten we Nikodemus. Hij is een intrigerende figuur. Is hij volgeling van Jezus of niet? De uitleggers kun je haast in twee groepen verdelen. De één zegt: *“Nee. Hij zit er tussen in. Hij is een halve volgeling. Hij moet nog een stap doen.”* De ander zegt: *“Ja, hij is wél een volgeling. En anders op z'n minst daar erg dicht bij.”*

Ik stel hem verder voor, die Nikodemus. Is hij volgeling of niet?

Misschien is het goed om even te bedenken wat de bedoeling is van het hele evangelieverhaal van Johannes. Wat hij ons allemaal vertelt is niet om onze nieuwsgierigheid te bevredigen. Om nu eens in geuren en kleuren het leven van Nikodemus (en anderen) uit de doeken te doen. Op het einde van zijn verhaal, in 20:30 zegt Johannes:
30 Jezus heeft nog veel meer wondertekenen voor zijn leerlingen gedaan, die niet in dit boek staan, 31 maar deze zijn opgeschreven opdat u gelooft dat Jezus de messias is, de Zoon van God, en opdat u door te geloven leeft door zijn naam.
Daar gaat het dus om: geloof wekken en bevestigen.

En dan lezen we aan het einde van hoofdstuk 2, vlak voor Nikodemus voor het eerst verschijnt, dat er veel mensen tot geloof komen. Het gebeurt op het Paasfeest. En het gebeurt om de wondertekens die Jezus heeft gedaan. Denk bijvoorbeeld aan het wonderteken op de bruiloft te Kana.

En toch heeft Jezus geen vertrouwen in deze nieuwe gelovigen. Hij kent ze door en door. Jezus heeft geen vertrouwen in hen, omdat hij hen allemaal kende. Hij weet wat er in hun hart omgaat. Het lijkt er op dat ze alleen maar diep onder de indruk zijn van de wondermacht van Jezus. En dat hij daarom zo gereserveerd is.

En dan zegt Johannes: "Zo was er een Farizeeër..." Zo was er een Farizeeër. Als een voorbeeld van zo'n gelovige. Nikodemus. Een voorbeeld van wat Jezus en Johannes willen zeggen. Nikodemus is een streng orthodoxe Jood. Lid van een nationalistische partij. Theologisch door en door geschoold. En Farizeeën zijn mannen die het debat over geloofszaken niet uit de weg gaan. Ze hebben een behoorlijke invloed op de samenleving. Structuur en regels helpen hen om als goede gelovigen te leven. Door hun hang naar regels, door hun verlangen om het geloof met hun logica te doorgronden, staan ze vaak lijnrecht tegenover Jezus, wiens boodschap niet in hun rationele systeem past. De ontmoetingen met Jezus en de Farizeeën lopen daardoor regelmatig uit op een confrontatie, waarbij ze geen antwoord weten op vragen van Jezus, of waarbij ze niet kunnen zeggen dat Jezus ongelijk heeft, maar zijn boodschap toch niet kunnen rijmen met hun eigen geloof. Nikodemus blijkt ook nog eens lid te zijn van het Sanhedrin. Een hoog Joods rechtscollege.

Nikodemus zoekt het gesprek met Jezus. Hij komt niet om te onderzoeken en dan te veroordelen. Hij is eerder nieuwsgierig dan wantrouwend. Hij wil zich persoonlijk op de hoogte stellen van Jezus.

Dat het gesprek in de nacht gebeurt kan allerlei betekenissen hebben. Samenhangend met wat je onder nacht verstaat. Letterlijk of symbolisch. Ik wijs er nu alleen maar even op, dat rabbijnen vaak 's nachts de Thora, de wet bestuderen. Dan kun je ongestoord bezig zijn. Dat kan ook behulpzaam zijn bij zo'n gesprek als hier.

Het gesprek loopt niet soepel. En het eindigt in een monoloog van Jezus. Waarbij je dan ook niet meer goed kunt achterhalen of Nikodemus al weg is gegaan.

Er zit een storing in het gesprek. Ze zitten niet op dezelfde golflengte. En dat lijkt ook iets te zeggen over het geloof van Nikodemus. Alsof hij toch niet zo gelovig is als Jezus wel bedoeld. Of hij toch te veel blijft hangen aan de wondertekens. Maar Nikodemus erkent ook dat Jezus van God is gekomen. En dat God met hem is. En dat Jezus rabbi is en profeet en leraar. Zó spreekt Nikodemus toch belangrijke woorden. Maar Jezus is tegelijk meer. En anders dan we ons voorstellen. Heeft Nikodemus dat in de gaten?

In hoofdstuk 7 merken we hoe Nikodemus opkomt voor Jezus. Hij vraagt om een eerlijk verhoor van Jezus. Zoals het volgens de wet ook is geregeld. En hij heeft recht van spreken: hij ging immers zélf in gesprek met Jezus. Nikodemus durft op te staan en een tegengeluid te geven. Of is dat te veel gezegd? Hij zegt niets positiefs verder over Jezus. Hij zet niks op het spel en komt nergens voor uit. Hoewel... Soms kan gewoon vragen om de regels te volgen al een pijnlijk, onwelgevallig en irritant maar terecht tegengeluid zijn. En dat levert meteen ook verwijten op van zijn medebroeders.

In hoofdstuk 19 komt Nikodemus naar voren, samen met Jozef van Arimatea. Ook hij is lid van het Sanhedrin. Jozef is een volgeling van Jezus. Maar in het geheim, omdat hij bang is uit de gemeenschap van de Farizeeën gestoten te worden. Hij heeft zijn stem niet laten horen. Zich niet verzet.

Ze herkennen elkaar in hun terughoudendheid t.o.v. Jezus. Ze hebben zich nooit duidelijk uitgesproken. Ze gaan tussen alle tegenstellingen door: geloof / ongelooft, moed / lafheid, liefde / vijandschap, kracht / zwakheid, tederheid / hardheid. Willen ze iets goed maken t.o.v. Jezus? Ze komen met een grote hoeveelheid mirre en aloë: 100 liter = 33 kg. Alsof het om een koning ging. Zien ze de weg van Jezus als doodlopend, afgesloten? Of is de liefdevolle zorg juist teken van geloofsvertrouwen? Of op zijn minst een begin daarvan?

Nikodemus: volgeling of niet?

Misschien zit hij er tussen in. Is hij een half gelovige: Hij komt niet los van Jezus, maar houdt ook een zekere afstand. Hij heeft iets van een midden figuur, een sympathisant, een vriend. Het probleem blijft hangen rond de storing in het gesprek met Jezus. Ze praten langs elkaar heen als het gaat om het van boven geboren worden. Nikodemus ziet dat meer als fysiek, letterlijk. Jezus bedoelt het omvattender, symbolisch, figuurlijk.

Om dichtbij God te komen, om Gods Koninkrijk binnen te gaan, moet je opnieuw geboren worden uit de Geest. Geboren worden uit de Geest betekent dat je loslaat, dat je vertrouwt op God. Daarmee verandert je leven onherroepelijk. Als je leeft uit de Geest, opnieuw geboren wordt, dan word je gestuurd op wegen die je zelf niet kunt bedenken, je waait waarheen de geest wil. Je begrijpt niet alles, maar leeft in vertrouwen en geloof. Je verstand loslaten... Je laten leiden door Gods Geest. Dat vindt Nikodemus moeilijk te begrijpen. Als je alleen je verstand gebruikt, dan kun je het ook niet begrijpen, zegt Jezus. Jullie leraren spreken alleen over wat je weet en over wat je hebt gezien, maar er is zoveel waarover je dan nooit kunt spreken, omdat het je verstand te boven gaat...

Er moet iets van boven komen, van de andere kant. Een bevruchting van boven, van God. Je wordt geboren uit een andere oorsprong. Het gaat om stille overmacht van de Geest die jou aanraakt. Je kunt jezelf het geloof niet geven. Je kunt het elkaar niet aanreiken. Je kunt de kerk niet opwekken. Het moet beginnen te waaien. En dan waait het je aan: liefde, genade, vrede, je wordt opgetild. Op een ander spoor gezet.

Nikodemus wordt niet 'afgeschreven'. Er is een open einde. Hij 'verdwijnt'. Vragend, tastend, aarzelend, onzeker, maar ook verwachtend. Hij is een voorbeeld van hoe het met zoveel gelovigen gaat. Wat lijken we veel op Nikodemus! We zijn betrokken, en toch ook weer afstandelijk. Elke keer weer heb je het nodig dat de Geest door je heen waait.

Durf je het?

Durf je niet te begrijpen ...

Durf je te vertrouwen op iets dat je niet wetenschappelijk kunt aantonen?

Durf je te leven vanuit liefde, hoop, verlangen?

Durf je te vertrouwen op God?

Kun jij dat, zo leven, zo geloven? Die vraag krijgt Nikodemus, die vraag krijgen wij vandaag.

Dat betekent dat je niet alles zult begrijpen, niet op alles antwoorden kunt vinden ...

Geloven is tasten, hopen en blijven vragen ...

Amen.

Meditatief moment: orgelspel

We zingen: *'Lied voor het openen van de Schrift'* (op de melodie van Lied 321)

*Woord, dat zich richt op mijn hart,
stem, die mij aanspreekt tot leven,
klank, zo vertrouwd, maar zo nieuw -*

open mij Gods perspectief

*Verten, zo breed en zo diep,
weg, om zich langs te begeven,
licht, dat de ogen ontsluit -
leer mij uw waarheid te zien.*

*Naam, die ik fluisterend noem,
raadsel, met mij zo verweven,
God van zo ver ons nabij -
spreek tot het hier en het nu.*

*Adem, die oplucht en draagt,
geest, die bezielt en doet leven,
kracht, die in zwakheid gelooft wees
onder ons, vuur ons aan.*

DIENST VAN HET ANTWOORD

We gedenken Frans Maris

Gebeden: dankgebed – voorbeden – stil gebed – samen bidden van het Onze Vader

Trouwe God,
U zegt: mens, waar ben je?
En wij verstoppen ons.
U zegt: vrees niet.
En angst vervuld ons leven.
U zegt: mijn kind, geef mij je hart.
En wij houden ons hart vast.
U zegt: kom tot Mij.
En wij blijven op afstand.
U zegt: volg mij.
En wij wandelen op eigen paden.
U zegt: geloof alleen.
En wij doen ons best uw liefde waardig te zijn.

Daarom bidden wij, liefdevolle Heer:
wij geloven, komt U ons ongelooft te hulp.
Leer ons in vertrouwen uw weg te gaan.
Help ons gehoor te geven aan uw stem.
Schenk ons uw Heilige Geest
om met goede moed op weg te gaan
naar uw koninkrijk van vrede en gerechtigheid.

*Here God,
blaas het vuur in ons aan
als we moe en uitgeblust
onderuit zitten
met de gedachte
dat het toch niet helpt
om ons in te zetten
voor een betere wereld.*

*Laat de hoop
in ons opvlammen
zodat we de onverschilligheid
van ons afgooien
en opstaan
en aan de slag gaan,
in geloof en vertrouwen.*

*Want u, God,
bent de windvlaag
die ons in beweging zet.
U wakkert onze idealen aan
en doet de vonk overslaan
van de ene mens
op de andere.
Fris ons op
met water en Geest en van boven –
dat we als kinderen van u mogen leven,
als mensen nieuw geboren uit donkerheid en dood.
Zo bidden en zingen we samen:*

...

(mede naar Greet Brokerhof-van der Waa)

Voorbeden n.a.v. *Tussenspel*

Stil gebed

Onze Vader

Delen van de bloemengroet

Intussen komen de kinderen van de nevendienst terug

Inzameling van de gaven

Eerste collecte (zwarte zak):

Tweede Collecte (groene zak): is bestemd voor het werk van de kerk

Wie dat wil kan de kinderen uit de crèche ophalen.

AAN HET EINDE

We zingen (staande) slotlied: Lied 704:1 en 3

Uitzending

Zegen:

*God van kracht,
laat de moed van uw Geest ons vernieuwen,
laat de goedheid van uw Geest ons geleiden,
laten de gaven van uw Geest ons in staat stellen
U te eren en te dienen,
nu en altijd.
Door Jezus Christus, onze Heer.*

Gemeentezang: *Amen, amen, amen!* (Lied 431C)

Orgelspel

Inzameling van de gaven bij de uitgang voor nieuwe geluidsapparatuur voor de band